

A TÁJÉKOZTATÁSÜGY - NYUGAT-EURÓPAI SZEMMEL

Vince Pálné

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

AZ OECD /Organisation of Economic Cooperation and Development = Nyugat-európai Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet/ az 50-es évek elején 18 nyugat-európai állam kormányok közötti nemzetközi szervezeteként jött létre és szervezeti átalakítások után a 60-as években erőteljes tevékenységet indított meg. Jelenleg 21 ország a tagja, mert a 18 nyugat-európai országhoz az Egyesült Államok, Kanada és ujabban Japán is csatlakozott. Feladata a nemzeti és nemzetközi gazdasági problémák megvitatása kormányzati szinten, különös tekintettel a tudományos és műszaki fejlődés sokoldalú kérdéseire.

Feladatai keretében az OECD tagországai a következő célok elérését tűzték ki maguk elé:

- a tagországok gazdaságának legintenzívebb fejlesztését;
- a tagállamok életszínvonalának és pénzügyi stabilitásának emelését;
- a tagállamok és a fejlődésben lévő országok egészséges gazdasági kapcsolatainak kiépítését;
- a világkereskedelem fejlesztését.

Az OECD megalapítása óta foglalkozik a tudományos, műszaki és gazdasági információáramlás kérdésével és vizsgálja, hogy milyen következményekkel jár egy-egy ország gazdasági fejlődésére a jó vagy rossz tájékoztatás, mind a kutatás, a termelés, mind bármely más gazdasági tevékenység területén.

1968. márciusában az OECD tagországainak kutatásügyi és műszaki fejlesztési miniszterei Párizsban értekezletet tartottak, amelynek központi kérdése az egyes tagországok műszaki fejlettségi szintje közötti eltérés okainak megvizsgálása volt. Az értekezleten elemezték a tudományos kutatás és műszaki fejlesztés összefüggésének problémáit, az alapkutatások fejlődését és szervezetét az egyes országokban, a technológiai tapasztalatok és ujitások átadásának helyzetét, s kü-

lön napirendi pontban foglalkoztak a tudományos és műszaki információ gyors elterjesztésének, hatékony felhasználásának tökéletesítésével mind nemzeti, mind nemzetközi szinten.

Az értekezlet minden egyes napirendi pontjának vitájában ott kísértett az Egyesült Államoktól való technológiai elmaradás /technological gap/ félelme. Ebben az aspektusban vizsgálták a műszaki fejlődés ütemének és a műszaki újítások termelésbe való bevezetésének korántsem kielégítő sebességét, valamint az alap kutatásoknak közbeneső fejlesztés nélküli, a termelésbe való behatolásának nem kielégítő voltát. Itt állapították meg azt is, hogy a tudományos és műszaki tájékoztatástígy szervezetlensége az elmaradás egyik tényezője és valószínűleg fő oka is.

Az OECD Commission for Science Policy /Tudománypolitikai Bizottsága/ mellett működő Group for Policy of Scientific and Technical Information /Tudományos és Műszaki Tájékoztatástípolitikai Csoport/ megvitatás céljából részletes tanulmányokat adott át a miniszterek értekezletének.

A miniszteri értekezleten vitára bocsátott e tanulmányok főbb megállapításai a következők voltak:

Világszerte évente több millió publikáció jelenik meg kerekén 30 ezer folyóiratban, továbbá kutatási jelentésben, műszaki leírásban, szabadalomban stb., ezek száma évente kb. 15 %-al növekszik. Ennek az óriási mennyiségű anyagnak a feldolgozása a már eddig is létező információs központokban és szolgáltatásokkal folyamatban van. Számos ország állami költségvetésből is jelentős összegeket áldoz erre a célra. Így pl. az Egyesült Államok 1966-ban 700 millió dollárt költött tudományos és műszaki tájékoztatásra, ebből 60 millió dollárt fordítottak szövetségi központi forrásokból a meglévő információs hálózat és rendszerek fejlesztésére és kutatására. A következő hat évben erre a célra további 170 millió dollárt irányoztak elő, ami az USA szövetségi kormányzata évi kutatási és fejlesztési ráfordításainak 4 %-a. Az OECD tagországok jelenleg kb. évi 1 millárd dollárt költenek tudományos és műszaki bibliográfiai és dokumentációs szolgáltatások fenntartására.

A tájékoztatási szolgáltatásokat azonban az egyes tagországokban előzetesen átgondolt terv nélkül hozták létre és fejlesztették. Feldolgozási kapacitásuk kisebb, mint a feldolgozást megkívánó információk mennyisége, nincsenek szerves kapcsolatban egymással, részben párhuzamosak, részben hiányosak. A kommunikációs technika fejlődése: a számítógépek, a mikroreprográfia stb. új technikai lehetőségeket nyit meg a műszaki és tudományos adatfeldolgozás és adattárolás számára. A hiányosság abban rejlik, hogy az egyes országok és az egyes országokon belül az egyes szolgáltatásokat nyújtó intézmények a technikai eszközök megválogatásakor és országos információs rendszerük kiépítésekor nem kooperáltak egymással. Pedig az elkövetkező 2-5 évben csakis nemzetközi szinten összeegyeztethető olyan konvertábilis számítógépes információs rendszerekkel kapcsolatos beruházást lenne szabad megengedni, amelynek segítségével az információfeldolgozási

és feldolgozástechnikai káoszban rendet, nem pedig további zűrzavart teremtenek. Ilyen rendet csakis az egyes információs rendszerekbe betáplált és kiadott adatok /input és output/ szabványosításával, a berendezések és az eszközök /hardware/, valamint a programok és a rendszerek /software/ egységesítésével, cseréjével, továbbá a kölcsönös felhasználás biztosításával lehet elérni. Itt kell számításhoz venni azt is, hogy az új információfeldolgozási technika kellő számú megfelelően és magas szinten képzett szakembert is igényel.

A helyzet kulcsa, hogy az egyes országokban a nemzeti információs rendszert egységesen építsék ki és az ilyen nemzeti rendszerek kialakítását nemzetközi szinten ösztönözzék. Nemzetközi együttműködés szükséges az információk növekvő tömegének hatékony elterjesztéséhez és felhasználásához is.

Nemzetközi sikon az egyik megoldás az lehetne, hogy a már meglévő, nagy volumenű, nemzetközivé kiépíthető információs szervezeteket és szolgáltatásokat - amelyek már rendelkeznek computerrel - az egyes tagországok nemcsak anyagilag támogatnák, hanem saját országos információs hálózatuk megszervezésével párhuzamosan, ezek munkájában egyes feladatok ellátásával tevékenyen részt vennének. A másik, ezzel párhuzamosan elvégzendő feladat az lenne, hogy az OECD mint szervezet, nemzetközi méretű, nagyszabású kísérleteket indítson meg a computer-technika információs felhasználására, s ehhez az egyes országokban alapszabványok bevezetését rendelje el. Mindez kétoldalú és többoldalú szerződésekkel, esetleg regionális csoportok és egy központi koordináló szervezet létrehozásával elérhető lenne. Az OECD egyes tagországai között egyes szakterületeken már létrejöttek az információs szolgáltatásokra vonatkozóan ilyen egyezmények /pl. MEDLARS = Medical Literature Analysis and Retrieval System /Orvostudományi Irodalom-elemző és Visszakereső Rendszer/, Chemical Abstract Service /Kémiai Referáló Szolgálat/, International Food Information Service /Nemzetközi Élelmiszeripari Tájékoztató Szolgálat stb./ és továbbiak előkészítése is folyik.

A tanulmányokban kifejtett érvek alapján a miniszteri értekezlet az alábbi következtetésekre jutott:

A tudományos és műszaki információ cseréje a tudományos haladás és a technológiai tapasztalatok hatékony átadásának legfontosabb eszköze. A keletkező információk tízévenként megduplázódó mennyisége azonban a jelenlegi hagyományos tájékoztatási mechanizmus mellett veszélyezteti a hatékony felhasználást. A kooperáció és a nemzetközi csere a tájékoztatás területén csak akkor lehet gyümölcsöző, ha első lépésként átfogó, hatékony és nemzetközi szinten konvertálható és kompatibilis tehető nemzeti információs rendszereket hoznak létre. Lehetséges, hogy a computer-technika átgondolt alkalmazása esetleg megoldhatja ezt a problémát, de ehhez előbb feltétlenül koordinálni kell a szétszórt nemzeti és nemzetközi kezdeményezéseken alapuló információs szolgáltatásokat és rendszereket, egyrészt a fehér foltok, másrészt az átfedések kiküszöbölése céljából. A probléma olyan jelentős és megoldása annyira sürgető, hogy az OECD minden tagországának kormányzati szinten kell megfelelő intézkedéseket hoznia, annál is inkább,

mert a tudományos és műszaki tájékoztatási politika a nemzeti tudománypolitika integráns része.

Minden OECD tagállamban magas szintű központi szervezetet kell létrehozni a tájékoztatással kapcsolatos problémák megoldására, majd ezt követően nemzetközi együttműködéssel el kell érni, hogy a különböző nemzeti információs rendszerek un. alapszabványokat fogadjanak el az információ feldolgozása, tárolása, nyilvántartása és közreadása tekintetében. Csak ennek révén tudnak majd a tudományos és műszaki információk felhasználói a számukra létérdeket jelentő tájékoztatáshoz hozzájutni.

A miniszteri értekezlet határozati javaslatban kérte fel az OECD-t, hogy folytassa munkáját a tájékoztatásügy sokrétű problémáinak feltárására, tanulmányozza az új információs technika fejlődését és dolgozzon ki további javaslatokat a tájékoztatás hatékonyabbá tételére. Egyben hasonn oda, hogy mielőbb átfogó és nemzetközileg is - legalábbis az OECD tagországok vonatkozásában - információs rendszerek jöjjenek létre. Mindehhez az OECD-nek fel kell mérnie a szükséges anyagi eszközöket és erőforrásokat, ki kell dolgoznia a tagállamok együttműködésének formáit és az ehhez szükséges intézkedéseket, hogy így az eszközök felhasználása a legracionálisabb legyen.

-o-

Feltétlenül rá kell itt még mutatni egy a már említett tanulmányokban szereplő és a vita során is felszínre került momentumra. Arról az el nem titkolt veszélyről van szó, hogy egyesek felfogása szerint az információk computeres feldolgozása, ha nem sikerül ezen a területen egységet elérni, a különböző, egymástól eltérő, un. mester-séges computer-nyelvek használata következtében "új bábeli nyelvzavar"-t teremthet, s így a nemzetek közötti információáramlásnak is korlátokat szabhat, de az egyes kutatók részére is nagy tömegű feldolgozott információt hozzáférhetetlenné tehet.

Csak nemzetközi kooperáció és közös, nagyarányú tudományos erőfeszítés akadályozhatja meg az új "bábeli nyelvzavar"-t, mégpedig azáltal, hogy a jelenleg alkalmazott és egyes világcégek által uralt computertechnikát alapvetően megváltoztatják, leegyszerűsítik és forradalmian új elméleten alapuló gyakorlatot vezetnek be.

Ami a nemzeti és nemzetközi információs rendszerek gazdaságosságát illeti, vannak olyan nézetek, hogy az egységes kompatibilis nemzeti és nemzetközi információs rendszerek megindításához ugyan feltétlenül szükséges az állami támogatás, de egy-két év múlva e szolgáltatások nemcsak öfenntartóvá, hanem hasznothajtvóvá is válnak.

oOo

I R O D A L O M

- /1/ The technological gap. = The Economist, 1968. márc.16. p.71-76.
- /2/ Une politique de l'information scientifique et technique pour faciliter et accélérer la diffusion des connaissances. = L'Observateur de l'OCDE, 1968. 33.sz. apr. p.39-42.
- /3/ Troisième conference ministerielle de la science à l'OCDE. = L'Observateur de l'OCDE, 1968. 33.sz. apr. p. 3, 53-54.
- /4/ Programme de coopération dans la recherche entre 21 pays. = L'Observateur de l'OCDE, 1968. 34.sz. jun. p.45.
- /5/ SOMERFIELD, G.A.: Progress in international co-operation: computer-based information services. = Preprint of a paper for Aslib 42. annual conference, 1968, Canterbury, p.1-8.

§§§

Mrs. VINCE, V.: The problems of information - as seen in Western-Europe

A recent OECD /Organization for Economic Cooperation and Development/ meeting of ministers of the member countries dealt among others with the scientific and technical information problem. The most important findings and resolutions of this meeting are reviewed by the article; one of the main causes of the technological gap between Europe and the United States may be attributed to the unorganized situation in information transfer. The most essential means for communicating technical development and technological transfer seems to be a unified processing and an organized exchange of scientific and technical information. Therefore, high-level governmental measures have to be taken by the OECD member states in order to bring about compatible and convertible information systems, both on national and international level to eliminate the present confusion in processing and disseminating information. The remarkable progress of communication and the computer technology provides promising means for the adequate processing, storage and retrieval of information; in order to utilize them effectively, however one major requirement remains to be met: the standardization and the application of internationally usable, compatible and convertible information systems and methods.

ВИНЦЕ, В.: Информационное дело - глазами западноевропейца

Обзорная статья содержит мнение и решения последней конференции министров OECD (Организация Экономической Взаимосвязи и Развития), связанные с проблемой информационного дела. Было установлено, что важнейшей причиной технологического отставания (technological gap) Европы от Соединённых Штатов является неорганизованность научной и технической информации. Вель значительным средством эффективной передачи развития науки и технологических опытов является организованный обмен научными и техническими информациями. Для этого на высшем уровне правительства отдельных западноевропейских стран-членов нужно принять решение по созданию единых в международном отношении и перекодируемых информационных систем, при помощи которых наконец можно привести порядок в хаосе в области разработки и передачи информации. Развитие техники связи и вычислительной техники представляет огромную возможность разработке, хранению и поиску информации, но главное требование их эффективного использования заключается в нормализации и применении, используемых в международном отношении, перекодируемых систем.

§§§

Frau VINCE, V.: Das Informationswesen - aus westeuropäischem Gesichtspunkt

Der rundschauartige Artikel fasst die Stellungnahme und Beschlüsse der letzten Ministerversammlung der OECD /Organisation für Wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung/ Mitgliedstaaten zusammen, welche sich auf die Probleme des Informationswesens bezogen. Eine der Feststellungen war unter anderen, dass die Hauptursache des technologischen Rückstandes Europas gegenüber den Vereinigten Staaten in der Unorganisiertheit des wissenschaftlichen und technischen Informationswesens zu suchen ist. Das wichtigste Mittel der wirksamen Übergabe von technologischen Erfahrungen und wissenschaftlichem Fortschritt besteht im organisierten Austausch von wissenschaftlichen und technischen Informationen. Es sollten deshalb in den einzelnen westeuropäischen Mitgliedstaaten, wie auf nationaler sowie auch auf internationaler Ebene einheitliche und konvertible Informationssysteme auf höchstem Regierungsniveau verordnet und geschaffen werden, mittels deren das in der Informationsbearbeitung und Informationsverbreitung bestehende Chaos endlich abgeschafft werden könnte. Die Entwicklung des Kommunikationswesens und die elektronische Datenverarbeitungstechnik bietet die grössten Möglichkeiten zur Bearbeitung, Speicherung und Wiederauffinden von Informationen, jedoch muss man zwecks derer wirksamen Anwendung die Informationsmethoden normalisieren und kompatible, austauschbare Systeme für den internationalen Gebrauch schaffen.

! ! !